

льовою інформацією та призводить до нездатності її правильного відокремлення; (2) зв'язок між стимулом та цільовою інформацією забезпечує ефективність наступного відтворення; (3) асоціативна інтерференція має місце тоді, коли асоціації стають перешкодою ефективності правильного відтворення; (4) PI та RI тісно взаємопов'язані з асоціативною інтерференцією, однак в різній мірі, де PI більше виражено, аніж RI.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми впливу асоціативної інтерференції на пам'ять. Перспективи подальшої науково-дослідницької роботи ми вбачаємо у більш глибокому та вдосконаленому дослідженні особливостей феномена асоціативної інтерференції.

Література:

1. Клацки Р.И. Память человека. Структуры и процессы [Электронный ресурс] / Р.И. Клацки. – Режим доступа : <http://www.twirpx.com/file/469566/>.
2. Когнитивная психология : учебник для вузов / Под ред. В.Н. Дружинина, Д.В. Ушакова – М. : ПЕР СЭ, 2002. – 480 с.
3. Український асоціативний словник. У 2 т. Т. 1: Від стимулу до реакції / [авт.-уклад. Мартінек С.]. – 2-ге вид., стер. – Львів : Паіс, 2008. – 344 с.
4. Український асоціативний словник. В 2 т. Т. 2: Від реакції до стимулу / [авт.-уклад. Мартінек С.]. – 2 вид., стер. – Львів : Паіс, 2008. – 468 с.
5. Anderson M.C. Interference and inhibition in memory retrieval / M.C. Anderson, J.H. Neely // In: Bjork EL, Bjork RA, editors. Handbook

of perception and memory. Memory. Vol. 10. San Diego : Academic Press. 1996. – P. 237–313.

6. Anderson M.C. Rethinking interference theory: Executive control and the mechanisms of forgetting / M.C. Anderson // Journal of Memory and Language, 49, 2003. – P. 415–445.

7. Bjork E.L. Continuing influences of to-be-forgotten information / E.L. Bjork, R. A. Bjork // Consciousness and Cognition, 5, 1996. – P. 176–196.

8. Bjork R.A. Interference and memory / R.A. Bjork // In L. R. Squire (Ed.), Encyclopedia of learning and memory. New York: Macmillan. 1992. – P. 283–288.

9. Bower G.H. Reducing retroactive interference: An interference analysis / G.H. Bower, S. Thompson-Schill, E. Tulving // Journal of Experimental Psychology Learning: Memory and Cognition, 20, 1994. – P. 51–66.

10. Maki R.H. The roles of competition, target accessibility and cue familiarity in metamemory for word pairs / R.H. Maki // Journal of Experimental Psychology. Learning, Memory, and Cognition, 25, 1999. – P. 1011–1023.

11. Mensink G.J. A model for interference and forgetting / G.J. Mensink, J. G. Raaijmakers // Psychological Review, 95, 1988. – P. 434–455.

12. Metcalfe J. The cue-familiarity heuristic in metacognition / J. Metcalfe, B. L. Schwartz, S.G. Joaquim // Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, & Cognition, 19, 1993. – P. 851–864.

13. Miller R.R., Escobar M. Associative interference between cues and between outcomes presented together and presented apart An integration / R.R. Miller, M. Escobar // Behavioral Processes. 57(2–3), 2002. – P. 163–185,

14. Watkins O. C. Buildup of proactive inhibition as a cue-overload effect / O.C. Watkins, M. J. Watkins // Journal of Experimental Psychology: Human Learning and Memory, Vol. 104, No. 4, 1975. – P. 442–452.

УДК 159.942.52

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПОЧУТТІВ ОСОБИСТОСТІ

Головкова Н.О., к.психол.н., старший викладач
кафедри практичної психології факультету психології, історії та соціології
Херсонський державний університет

У статті наведені аналіз та інтерпретація даних, отриманих у процесі дослідження психологічних особливостей пізнавальних почуттів у межах проєктивного підходу до вивчення особистості. Визначено зв'язок між актуалізованими пізнавальними почуттями і репрезентацією образу «Я».

Ключові слова: експресивні проєктивні техніки, критерії оцінювання тесту, пізнавальні почуття, образ «Я».

В статье приводится анализ и интерпретация данных, полученных в процессе исследования психологических особенностей познавательных чувств в рамках проєктивного подхода к изучению личности.

Ключевые слова: экспрессивные проєктивные техники, критерии оценивания теста, познавательные чувства, образ «Я».

Holovkova N.O. PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF RESEARCH OF COGNITIVE SENSES OF PERSONALITY

The article presents analysis and interpretation of data. These data were obtained by studying the cognitive feelings. Projective approach is implemented.

Key words: the cognitive feelings, the image of «I», projective techniques.

Постановка проблеми. Встановлення психологічних фактів у процесі дослідження особистості на сучасному етапі пов'язане насамперед із питаннями суб'єктності та феноменології. Процеси, які перетікають всередині «Я» і визначають індивідуальність експресивних проявів людини, заслуговують більш детального аналізу та диференціації. У цьому руслі особливості функціонування пізнавальних почуттів особистості залишаються недостатньо висвітленими та заслуговують на увагу.

Пізнавальні почуття як психологічна категорія визначаються вченими, виходячи з різних позицій, це системний описовий підхід (С.Л. Рубінштейн), структурно-диференціальний (П.А. Рудик, Г.Х. Шингаров), діяльнісний підхід (Б. Г. Додонов), когнітивний (О.К.

Тихомиров), при цьому К. Ізард та Є.П. Ільїн вводять поняття афективно-когнітивних комплексів, І.О. Васильєв акцентує увагу на функціонально-генетичному зв'язку пізнавальних почуттів з процесами мислення. Суттєвою ознакою пізнавальних почуттів є зфокусованість їх на сфері «Я».

Враховуючи специфіку основних категорій дослідження, серед психодіагностичного інструментарію було використано проєктивні методики, які дозволяють здійснити ідеографічний підхід до вивчення особистості.

Мета статті. Демонструвати ефективність проєктивних рисункових методів та модифікацій до них у вивченні ролі пізнавальних почуттів у динаміці образу «Я» особистості.

Графічний тест «Зірки та хвилі» У. Аве-Лаллемант, який використовується у нашому дослідженні, відноситься до рисункових методів, є перспективним щодо визначення психологічних особливостей пізнавальних почуттів. Рисункові методи серед інших проєктивних технік є більш верифікованими та запобігають наявності у протоколах дослідження соціально бажаної продукції.

У. Аве-Лаллемант у власних поглядах спирається на досвід вивчення особистості в руслі західної експресивної психології, психології спонтанної діяльності. Важливо підкреслити, що у процесі дослідження відбувається фіксування експресивних слідів, які, у свою чергу, підлягають наступному символічному аналізу. В методиці використовується просторова символіка, розроблена психологом Лейпцизької школи М. Пульвером [1].

Автор техніки «Зірки та хвилі» посилається на методичний напрям, який сформувався у німецькій школі проєктивної психології, змістове наповнення якої складають роботи Е. Вартега та А. Феттера. На думку німецьких дослідників, проєкція інтерпретується як суб'єктивна реконструкція дійсності, що сприймається під впливом почуттів та переживань людини. Тут чітко прослідковуються паралелі з тлумаченням поняття проєкції за З. Фрейдом, у межах якої це процес ототожнення особистості, «Его» з об'єктами зовнішньої реальності. Таке розуміння проєкції передбачає детермінацію проєктивної поведінки через принцип задоволення. Таким чином, людина спрямована на символічне задоволення у продуктах фантазії. Спираючись на вищезазначене, у процесі аналізу рисунків застосовується символічний аналіз зображень. Символіка, за допомогою якої відбувається інтерпретація, і розуміння проєкції у даному випадку суттєво доповнені роботами К. Юнга, А. Адлера. Важливо також, що саме К. Юнг відкрив та доказав феномен, що лежить в основі проєктивних технік. Завдяки методу вербальних асоціацій була продемонстрована можливість через непряний вплив на суб'єктивно значущі області особистості викликати експериментально наявні відгуки. Отже, глибинні структури та переживання стають досяжними для методів об'єктивної психодіагностики [1; 2; 3].

Прогресування проєктивних технік стимулює до їх психологічної диференціації у зв'язку з різноманітністю особистісних проявів. Так, відомий вчений Г. Олпорт пропонує таке розгалуження поведінкових актів: експресивні, пов'язані більшою мірою зі сталими характеристиками особистості, і проєктивні, які відображають суб'єктивне викривлення дійсності. Останні безпосередньо пов'язані з емоційною сферою. Проєктивні риси при цьому характеризують систему дій, експресивні – їх якісний склад. Сучасні проєктивні техніки найчастіше враховують обидва компоненти у процесі обробки рисунків. У. Аве-Лаллемант диференціює продуктувану досліджуваними дихотомію таким чином: стильові та технічні особливості рисунка визначають характерологічні риси, змістова специфіка являється вираженням проєкції проблемних зон людини [1; 2].

Психодинамічний напрям, що визначає основну схему тесту «Зірки та хвилі», орієнтує дослідників на такий зміст домінуючих стимулів: вода і море символічно виражають несвідомі потяги, бажання та імпульси, емоційні сплески; небо і зірки – наміри, цілі, цінності, задуми та ідеї, які усвідомлюються. При цьому кожний малюнок реєструє особливості взаємодії «Я» і реальності, «Я» і почуттів. Отже, методика потенційно спроможна виявляти психічні стани, внутрішньо-особистісні конфлікти, основні засоби саморегуляції особистості тощо [1].

Порушення адекватності та цілісності зображеного образу і надмірно акцентовані деталі сигналізують

про наявність проблем у сфері «Я» та процесах самоорганізації особистості, про порушення психічної рівноваги [1].

Аналізуючи проєктивну продукцію, спеціалісти орієнтуються найчастіше на власний досвід, що може привести до надмірного суб'єктивізму в оцінюванні значущості символів. Для зменшення помилкових інтерпретацій необхідно дотримуватися базових положень проєктивної психодіагностики та доповнювати їх уточненнями, отриманими у процесі дослідження.

У. Аве-Лаллемант пропонує виділити три рівня аналізу рисункових технік:

1. На першому рівні відбувається оцінювання якості рисунку та рівень розвитку сенсомоторної координації. Вказані категорії аналізу важливі насамперед при роботі з дітьми віком від 3 до 6 років.

2. На другому рівні оцінюються стильові, штрихові та просторові особливості рисунка з урахуванням просторової символіки. Саме цей пласт психологічного аналізу виявляє особистісні патерни і характер взаємодії з навколишнім світом. Прояву цих дефініцій сприяє детальне опрацювання особливостей штриха, оцінка штрихових дефектів тощо.

3. Аналіз змістової символіки малюнку, що характеризує третій рівень, виконується тільки у протоколах підлітків та дорослих. Дозволяє інтерпретувати проблемний зміст та виявляти психологічні чинники явної дисгармонії.

Значні відсотки підтверджених діагностичних висновків на основі тесту «Зірки та хвилі», відповідність висновків автора результатам інших методик, анамнезу та опитуванню досліджуваних дозволяють зробити припущення про достатню валідність і надійність тесту [1].

Тест «Зірки та хвилі» за класифікацією є експресивним, графічним проєктивним тестом. В його методологічну основу покладені дослідження експресії людини, елементів характерології та досягнення глибинної психології. Наведені положення дають змогу вважати цей рисунковий тест інструментом дослідження особистості, спрямованим на виявлення особливостей перебігу процесів взаємодії сфери мислення (ідеї, задуми, цілі тощо) та емоційної сфери (переживання, емоції, почуття). На межі взаємопроникнення обох сфер функціонують пізнавальні почуття особистості.

Експресивними проєктивними методами вважаються такі, що реєструють особистісні прояви через міміку, жестикуляцію, голос та графічні зображення. Саме останній показник фіксується на папері у вигляді штрихів, ліній, які можна інтерпретувати дистантно від досліджуваного. В діагностиці графічних тестів важливо виявляти індивідуальні відхилення від стандартних інструкцій та зразків. Таким чином встановлюються особистісні характеристики в індивідуальному рішенні. Базовими складовими графічного аналізу у наведеному тесті виступають особливості оформлення рисованих образів, сліди руху олівця, ступінь натиснення та штрихування, розподіл у просторі елементів картини, додаткові елементи. Тест «Зірки та хвилі» надає можливість детально опрацювати інформативну складову зображених символів та враховує варіативність можливих проявів [1].

У. Аве-Лаллемант підкреслює, що створення індивідуального рисунка, орієнтованого заданою тематикою, спонукає до проєкції змісту почуттів досліджуваного. При цьому розширення діагностичних можливостей тесту здійснюється завдяки подібності засобів інтерпретації основним засобам, що зазнали розвитку у межах глибинної психології. Це такі методи, як тлумачення сновидінь через архетипічну символіку, інтерпретація спонтанних, неусвідомлюваних проєкцій, захисних реакцій та власне проєктивні техніки, які пропонують досліджуваному малострукту-

ровані або неструктуровані стимули і викликають таким чином неусвідомлювані асоціації та експресивні вияви. Рисунок тесту «Зірки та хвилі» можна також назвати проективним гештальт-тестом, адже у процесі його виконання досліджувані зображують цілісну картину світоглядного спрямування [1; 3].

У тесті «Зірки та хвилі» власне встановлення тематики рисунку викликає у досліджуваного потребу відобразити власні почуття, індивідуальну оцінку внутрішніх взаємодій. У даному контексті людина не ідентифікує себе із певним об'єктом, а зображує власний світ, елементи особистісного досвіду, особливості сприйняття первинних елементів простору, які суб'єктивно ототожнюються зі структурою власного «Я».

За допомогою цього тесту можна виявити певну доміную раціонального мислення або емоційного реагування. Про це свідчить насамперед характер реакції досліджуваного на інструкцію тесту, він виявляється у засобі опрацювання стимулів: емоційному або раціональному. За подібним механізмом виявляє себе потенціал даного тесту у стимулюванні до створення образів зі змістом, який формується у глибинних пластах особистості. Загалом, сутність рисунка дозволяє дістатися рівня світоглядних почуттів, поняття про які впроваджував С.Л. Рубінштейн.

Основні стимули тесту «Зірки та хвилі» побудовані на особливостях сприйняття первинних життєдайних структур та їх природними властивостями. У міфологічній свідомості стародавніх культур уявлення про зіркове небо та морські хвилі наповнювалося через спостереження за ними. Так, небо у просторовому сенсі визначало усе, що зверху, вода ж стрімка, рухлива, вона нижче землі, має глибину, джерело, вона дає життя, тобто є енергетичною структурою. Розглядаючи царину первинних символів, чітко прослідковується певна ієрархічність, властива структурі особистості, що використовується у психодинамічному напрямку. Так, небесне світило є носієм миропорядку, якій можна співвіднести з інстанцією «Супер-Его», а мінлива вода, яка є джерелом життя, народження, має могутню силу прирівнюється до несвідомого, таємного «Ід». На межі між ними, яка визначається землею або символом у центрі картини, реалізує себе «Его», становлення якого відбувається у постійній взаємодії за вертикальною ієрархією [3; 4].

У площині тлумачення сновидінь зірки та світло є символами духу, вода, водна стихія – символом душі, високі хвилі – символом сильного збудження, емоційної схвилюваності, збентеженості. Сучасність та її культуральні особливості визначають певні зрушення у розумінні первинних символів. Тепер значущості набуває сприйняття зірок та хвиль, як символічного вираження глибинних переживань, емоцій та почуттів, пов'язаних з ними. Аутентичність таких поглядів визначається частотою зображення первинних символів у витворах мистецтва, малюнках, музичних композиціях, сновидіннях тощо [4].

Суттєвою рисою є можливість виявлення за допомогою тесту «Зірки та хвилі» статевих та гендерних особливостей стилів переживання, емоційних рішень у рисунку.

Загалом, використання даної техніки дає можливість виявляти два основних аспекти особистості, це формальний аспект, у якому розкриваються індивідуальні афективно-когнітивні стилі та способи контролю і змістовий аспект, який передбачає прояснення актуальних почуттів, сприйняття власного образу «Я» та світосприйняття.

У нашому дослідженні стандартна форма методики «Зірки та хвилі» була доповнена інструкцією, в якій досліджуваним пропонувалося написати стислий твір з однойменною назвою. Якщо у рисунку характер відношень між емоційною сферою і категоріями

мислення не завжди чітко виявляється, то індивідуально створений сюжет, в якому зірки і хвилі стають живими персонажами і вступають у певні стосунки, прояснює стильові особливості цих взаємозв'язків. Здатність оживляти предметний мир проявляється ще у дитинстві, що сигналізує про активне структурування власного образу «Я», встановлення певного співвідношення себе і світу, становлення естетичного і пізнавального відношення до об'єктів дійсності. Анімація первинних стихій надає можливість розкрити тему більш динамічно, реалізувати діалогічні патерни, у яких стадіально розгортається взаємопроникнення почуттів і думок. Отже процес виявлення психологічних особливостей пізнавальних почуттів стає більш пластичним і деталізованим. Рисунок і твір стають взаємодоповнюючими і взаєморегуючими просторами у даній методиці.

Для формалізації даних нами були запропоновані категорії аналізу, завдяки чому смислові характеристики досліджуваних сюжетів набували числових значень, що уможливило подальше статистичне опрацювання отриманого матеріалу.

У сюжетах творів, які супроводжували тестові малюнки, простежуються стильові особливості взаємодії інтелектуальної та почуттєвої регуляції. Їх можна класифікувати наступним чином:

1. Конфліктний тип.
2. Діалогічно-конвенціональний.
3. Партнерський.
4. Продуктивний.
5. Дистантний.
6. Комплементарний.
7. Недиференційований.

Маючи за мету зменшення інформаційного пласту для подальшого виявлення латентних чинників, організуючих предметну область, ми використали процедуру факторного аналізу за методом головних компонент з Varimax обертанням та нормалізацією Кайзера, де критерієм виступає індекс складності кожного фактора.

Ми припустили, що детермінантами структурування досвіду у різноманітних стилях виступають функціональні особливості пізнавальних почуттів досліджуваних. Завдяки процесу факторизації був сформований квазіпростір у межах трьох основних компонент.

Отже, розглянемо згруповані за факторами змінні.

Таблиця 1
Матриця факторних навантажень після обертання

	Компонента		
	1	2	3
Образ Я	0,770	0,121	0,346
Конфліктний	-0,021	-0,053	0,905
Діалогічний	-0,259	0,816	0,181
Партнерський	0,263	0,763	-0,317
Продуктивний	0,705	0,324	0,033
Дистантний	-0,525	0,172	0,124
Комплементарний	0,744	-0,204	-0,299

Фактор 1 має найбільшу вагу та інформативність (29%). Його визначають навантаження змінних образ «Я» (0,770), продуктивний стиль (0,705) та комплементарний стиль (0,744) і негативний показник змінної дистантний стиль (-0,525). Чітко прослідковується тенденція до інтеграції почуттів та думок і образу «Я» досліджуваних. Отже, цей фактор ми можемо інтерпретувати як функцію пізнавальних почуттів, яка реалізується у почутті структури власного «Я».

Фактор 2 (інформативність 21%) описується навантаженням таких змінних як діалогічно-конвенціо-

нальний стиль (0,816), партнерський стиль (0,763). Позиція зближення почуттєвої та розумової сфер, налагодження їх взаємодії, що відображається у вказаних стилях, орієнтує до інтерпретації цього фактору як функції пізнавальних почуттів, спрямованої на оцінку ступеня цілісності внутрішньоособистісних конструктів. У межах цієї функції також відбувається контроль за стабілізацією центральних структур: патернів, гештальтів, сформованих у досвіді особистості.

Фактор 3 (інформативність 17%) визначається значним навантаженням змінної конфліктний стиль (0,905) і на протилежному полюсі змінною партнерський стиль (-0,317). Змістові характеристики конфліктного стилю визначають зміщення балансу у напрямку стимуляції динаміки переструктурування досвіду суб'єкта. Цей процес відповідає транзитивній функції пізнавальних почуттів, яка спрямована на регуляцію артикульованості та диференційованості особистісних конструктів, супровід руху суб'єкту з одної системи значень до іншої. Досліджувані переживають процес внутрішньоособистісних перетворень, як конфліктний стан.

Висновки. Отже, символічна інтерпретація експресивної проективної продукції досліджуваних за методикою «Зірки та хвилі» дає змогу стверджувати наступне. Психологічні особливості пізнавальних почуттів, центрованих на образі відображаються у символах зірок, хвиль та додаткових центральних об'єктах.

Підходи до рішення рисунків характеризують внутрішній стан досліджуваних. Доповнення проективних рисунків вільними творами збагачує матеріали дослідження інформацією більш усвідомленого рівня, адже

вона вербалізується. Утворений тестовий комплекс дозволяє виділити основні стилі рішення теми.

Структурні та процесуальні складові образу «Я» досліджуваних по різному представлені у виділених стилях. Диференціація образу «Я» досліджуваних пов'язана з актуалізацією пізнавальних почуттів, при дистанційованні емоційної та почуттєвої сфер усвідомлення компонентів «Я» знижується, що гальмує процеси оновлення центральних структур елементів досвіду.

В основі формування стилів лежать функціональні особливості пізнавальних почуттів. Цими латентними чинниками є почуття структури образу «Я», почуття цілісності системоутворюючих конструктів всередині «Я» та почуття дестабілізації, динаміки центральних структур.

Таким чином, рисункові проективні методи та їх модифікації є досить ефективним інструментарієм у дослідженні почуттєвої сфери особистості та її само-свідомості.

Література:

1. Аве-Лаллемант У. Графический тест «Звезды и Волны» / Урсула Аве-Лаллемант. – СПб. : Речь, 2002. – 239 с.
2. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика : [учеб. для вузов] / Л.Ф. Бурлачук – СПб. : Питер, 2006. – 351 с.
3. Калинин В.К. Рисуночный тест Вартега / В.К. Калинин. – М. : Смысл, 2011. – 240 с.
4. Юнг К.Г. Структура и динамика психического: [статья, эссе] / Карл Густав Юнг ; [пер. с англ. В.В. Зеленский]. – М. : Когито-Центр, 2008. – 480 с.

УДК 159.923.2

САМОТНІСТЬ ЯК СУБ'ЄКТИВНЕ ПЕРЕЖИВАННЯ

Гусейнова Н.О., асистент кафедри загальної та соціальної психології
Херсонський державний університет

Стаття присвячена аналізу сутності феномену самотності, а саме її суб'єктивної сторони переживання. В ній містяться результати аналізу феномену самотності з позиції різних підходів. Також у статті представлені сучасні результати дисертаційних досліджень, автори яких наводили свої класифікації видів самотності та досліджували їх на практиці.

Ключові слова: самотність, усамітнення, ізоляція, конструктивна самотність, деструктивна самотність, інтернальна самотність, екстернальна самотність.

Статья посвящена анализу сущности феномена одиночества, а именно ее субъективной стороны переживания. В ней содержатся результаты анализа феномена одиночества с позиции различных подходов. Также в статье представлены современные результаты диссертационных исследований, авторы которых представляли свои классификации видов одиночества и исследовали их на практике.

Ключевые слова: одиночество, уединение, изоляция, конструктивное одиночество, деструктивное одиночество, интернальное одиночество, экстернальное одиночество.

Huseynova N.O. LONELINESS AS A SUBJECTIVE EXPERIENCE

This article analyzes the nature of the phenomenon of loneliness, namely its subjective side of experience. It contains an analysis of the phenomenon of loneliness from the perspective of different approaches. Also, the paper presents the current results of the dissertation research, the authors have cited their classification of loneliness and studied them in practice.

Key words: loneliness, solitude, isolation, loneliness constructive, destructive loneliness internal'nyloneliness, loneliness externalities.

Постановка проблеми. Дослідницький інтерес до розробки проблеми самотності набуває у наш час особливої актуальності оскільки досить широко і різноманітно використовується термін «самотність» у повсякденному житті та наукових джерелах. Відтак, ускладнення процесу соціалізації особистості, обмеження конструктивних стосунків із світом, порушення розвитку мотиваційної сфери та внутрішньої цілісності особистості, розвитку особистісних якостей, що

ускладнюють інтеграцію у соціумі, ось далеко неповний перелік негативних проявів самотності. Водночас динамізм сучасного життя вимагає від особистості гнучкості, оперативності, вміння вибудовувати власну життєву стратегію, адекватну цілям суспільства і власній само-реалізації. Все це в цілому спонукає науковців до необхідності дослідження проблеми самотності, розробки діагностичного інструментарію з оцінки її стану та особливостей психокорекції і психопрофілактики.